QORTI ĊIVILI PRIM’AWLA

IMĦALLEF
ONOR. JOSEPH AZZOPARDI LL.D.

Illum l-Erbgħa, 4 t’Ottubru 2017

Kawża Nru: 15

Citazzjoni Nru: 530 / 02 JA

H.S.B.C. Bank Malta p.l.c.

-vs-

1. **Tal-Barrani Company Limited;**

2. **Fenech Estates Company Limited;**

3. **Michael Axisa Limited;**

4. **Ludwig Camilleri.**

Dawn l-aħħar tlieta bħala azzjonisti tas-soċjeta’ Tal-Barrani Company Limited

Il-Qorti,

Rat iċ-ċitazzjoni ppreżentata mill-bank attur fid-9 ta' Mejju 2002 li permezz tagħha ġie premess:

Illi s-soċjeta' intimata Tal-Barrani Company Limited ġiet reġistrata fis-17 ta' Jannar 1984 bil-għan prinċipali illi tiġġestixxi negozji ta' barrieri. L-istess soċjeta' ġiet reġistrata b'kapital ta' sitt elef lira (Lm6,000) li *kien "50% paid up"*, kif jidher mill-*Memorandum and Articles of Association* oriġinali tal-istess soċjeta' li kopja tiegħu hija hawn annessa bħala Dok 'A'. Skond l-aħħar *Annual Return* magħmul sal-31 ta' Ottubru 2000, li ġiet ippreżentata lir-Reġistratur tal-Kumpanija (Dok 'B') il-kapital għadu ta' sitt elef lira (Lm6,000) li għadu *'50% paid up';* li huma sottoskritti minn Fenech Estates Co. Ltd, Michael Axisa Limited u Ludwig Camilleri, b'elfejn *share* kull wieħed;

Illi permezz ta' kuntratt fl-atti tan-Nutar Carmelo Mangion tal-1 ta' Awissu 1984 (Dok 'C') il-Bank rikorrenti kkonċeda faċilitajiet bankarji lis-soċjeta' intimata Tal-Barrani Company Limited u l-ammont illum dovut lill-Bank rikorrenti in konnessjoni mal-istess huwa ta' mitejn u erbgħa u sittin elf, ħames mija u tmienja u għoxrin lira (Lm264.528) bl-imgħax legali mit-23 ta' Settembru 1998 sad-data tal-pagament effettiv. L-imsemmija faċilitajiet bankarji huma l-mertu ta' kawża fl-ismijiet "Avv. Dr. Eric Mamo noe vs Michael Axisa et noe et" (Ċit. Numru 1320/88GC) li tinstab differita għall-31 ta' Ottubru 2002, li qed tistenna l-eżitu ta' ritrattazzjoni ta' sentenza parzjali tal-Qorti tal-Appell tal-5 ta' Ottubru 1994, liema kawża tinsab differita għall-31 ta' Mejju 2002 għas-sentenza u ilha tiġi hekk differita mit-12 ta' Ġunju 1997.

Illi in garanzija tal-obbligi assunti mis-soċjeta' intimata Tal-Barrani Company Limited in konnessjoni mal-imsemmija faċilitajiet bankarji, *oltre* garanziji mogħtija minn terzi, is-soċjeta' intimata tat lil Bank rikorrenti ipoteka ġenerali u ipoteka speċjali

fuq biċċa art magħrufa bħala "Ta' Kalamija" tal-kejl ta' ċirka 9,000 metri kwadri fi Triq Santu Kristu, Għaxaq, konfinant mill-majjistral mal-imsemmija triq. mill-grigal ma' proprjeta' ta' Concrete Works Ltd. u mix-xlokk ma' proprjeta' ta' Salvu Meli kif soġġetta għaċ-ċens, annum u perpetwu ta' Lm9 u dana kif jidher mill-iskrizzjoni ipotekarja Numru I2890/88 (Dok 'D').

Illi s-soċjeta' intimata Tal-Barrani Company Limited waqqfet l-attivitajiet kummerċjali tagħha fl-aħħar tas-snin tmenin kif jiġi ppruvat fit-trattazzjoni tar-rikors. Dan jidher ukoll mill-*accounts* tal-istess soċjeta' għas-sena finanzjarja li għalqet fil-31 ta' Diċembru 1997 (Dok 'E') fejn fid-*Directors' Report* (Paġna 1) jingħad testwalment:

"The company has ceased all operations and did not operate during the year".

Illi għalhekk hemm lok għax-xoljiment u stralċ konsegwenzjali tas-soċjeta' intimata Tal-Barrani Company Limited a termini tal-Artikolu 214(2) tal-Att XXV tal-1995;

Illi *inoltre*, is-soċjeta' intimata Tal-Barrani Company Limited mhiex f'pożizzjoni li tħallas id-djun tagħha. Di fatti kif jirriżulta mill-*Accounts* tagħha għas-sena finanzjarja li għalqet fil-31 ta' Diċembru 1997 (Dok 'E') u partikolarment mill-*Balance Sheet,* is-soċjeta' kellha *"accumulated losses"* ta' erba' mija u sebgħa u disgħin elf u disgħa u erbgħin lira (Lm497,049) u l-*"liabilities"* kienu jeċċedu l-*"assets"* bl-ammont ta' erba' mija u erbgħa u disgħin elf u disgħa u erbgħin lira (Lm494.049). Illi għalhekk hemm lok għax-xoljiment u stralċ konsegwenzjali tas-soċjeta' intimata Tal-Barrani Company Limited anke a termini tal-Artikolu 214(a) (ii) u 214(5)(b) tal-Att XXV tal-1995;

Illi *inoltre,* is-soċjeta' intimata Tal-Barrani Company Limited mhix qed tottempera ruħha mal-obbligi fuqha imposti mill-Att

XXV tal-1995, dwar il-Kumpanija. Fost oħrajn hija ppreżentat lir-Reġistratur tal-Kumpanija l-*accounts* biss ta' sena finanzjarja li għalqet fil-31 ta' Diċembru 1997 meta hija obbligata li tippreżenta *accounts* għal kull sena, kif jiġi ppruvat waqt it-trattazzjoni tar-rikors;

Illi, *inoltre* jeżistu diżgwid serju bejn uħud mid-diretturi tal-istess soċjeta' tant li hemm bosta kawżi pendenti bejniethom, kif jiġi ppruvat waqt it-trattazzjoni tar-rikors;

Illi *inoltre* hemm raġunijiet oħra ta' gravita' suffiċjenti li jiġġustifikaw ix-xoljiment u sussegwenti stralċ tas-soċjeta' intimata Tal-Barrani Company Limited kif jiġi pruvat waqt it-trattazzjoni tar-rikors;

Illi għalhekk hemm lok għax-xoljiment u stralċ konsegwenzjali tas-soċjeta' intimata Tal-Barrani Company Limited anke a termini tal-Artikolu 214(b)(iii) tal-Att XXV tal-1995;

Għaldaqstant l-esponenti titlob umilment li din il-Qorti:-

1. Taħtar amministratur provviżorju sabiex provviżorjament u *pendente lite* jamministra l-assi tas-soċjeta' intimata Tal-Barrani Company Limited taħt dawk id-direttivi u ordnijiet li din l-Onorabbli Qorti jidhrilha xierqa u opportuni fi-każ u dan a tenur tal-artikolu 228 tal-Att XXV Dwar il-Kumpaniji;

2. Tiddikjara u tiddeċiedi illi s-soċjeta' intimata Tal-Barrani company Limited ssospendiet in-negozju tagħha għal perjodu ta' aktar minn tnax-il xahar u illi l-istess soċjeta' mhix f'pożizzjoni li tħallas id-djun tagħha u konsegwentement tordna ix-xoljiment u stralċ konsegwenzjali tal-istess soċjeta' intimata a tenur tal-artiklu 214[2] (a)(i) u (ii) tal-Att XXV tal-1995 Dwar il-Kumpaniji u / jew;

3. Illi mingħajr preġudizzju għal-premess, tordna u tiddeċiedi illi jeżistu raġunijiet gravi biżżejjed li jiġġustifikaw ix-xoljiment u stralċ konsegwenzjali tal-istess soċjeta' intimata Tal-Barrani Company Limited a tenur tal-artiklu 214[2](b)(iii) tal-Att XXV tal-1995 Dwar il-Kumpaniji u

4. F'każ ta' eżitu favorevoli fil-każ tat-tieni u / jew t-tielet talba tagħti kull provvediment u ordni sabiex jinħatar, l-istralċjarju u jiġi kondott l-istralċ konsegwenzjali skond id-dispożizzjonijiet tal-Att dwar il-Kumpaniji.

Rat id-dikjarazzjoni maħlufa tal-bank attur u l-lista tax-xhieda.

Rat in-nota tal-eċċezzjonijiet tal-konvenuti Fenech Estates Company Limited bħala azzjonista tal-kumpanija Tal-Barrani ppreżentata fit-13 ta' Novembru 2002 li permezz tagħha eċċepew:

Illi hija topponi t-talba għall-istralċ tal-kumpanija Tal-Barrani Limited u dan għas-segwenti raġunijiet:

Fl-ewwel lok għaliex il-proċeduri mibdija mir-rikorrenti kontra il-kumpanija Tal-Barrani Company Limited u l-azzjonisti għadhom pendenti; illi proċeduri għall-istralċ konsegwenti għall-allegata falliment tal-kumpanija jistgħu jinbdew biss minn kredituri iżda f'dan il-każ il-kreditu tal-bank rikorrent għadu ma' ġiex aċċertat gudizzjarjament. *Inoltre* u bla preġudizzju kull apprezzament ta' falliment *o meno* tal-kumpanija għandu li jipprexxindi minn valutazzjoni tal-assi u d-djun tal-kumpanija intimata Tal-Barrani Company Limited illum; spetta għar-rikorrent il-prova tal-falliment.

Fit-tieni lok u bla preġudizzju tas-suespost illi il-kelma *"operat"* użata fl-artikoli 214 (2) (a) ta l-att dwar il-kumpaniji m'għandhiex tingħata interpretazzjoni restrittiva u l-operat tal-kumpanija

għandha tiġi eżaminata in konfront għandha tiġi eżaminata in konfront mal-*'objects clauses'* tal-kumpanija;

Fit-tielet lok u bla preġudizzju tas-suespost li r-rikorrent ma għandux interess li jressaq it-talbiet tiegħu a bażi ta' nuqqasijiet amministrattivi jew diżgwidi bejn id-diretturi. Illi fi kwalsiasi każ dawn huma affarijiet li għandhom jiġu ppruvati mir-rikorrent;

Illi għal raġunijiet oħra r-rikorrent kellu l-obbligu li jindika dawn fuq ir-rikors promotorju u l-esponent qiegħdin preżenzjalment jirriservaw il-pożizzjoni tagħhom;

Illi dwar it-talba għall-ħatra ta' amministratur proviżorju l-esponent tissottometti bir-rispett li strettament din ma hijiex meħtieġa u dan ukoll għaliex il-kumpanija tal-Barrani Company Limited fil-fatt ma tvolġix attivitajiet *"trading"*.

Għaldaqstant in vista tas-suespost u filwaqt li tirriserva li tagħmel sottomissjonijiet ulterjuri u tressaq il-provi meħtieġa in sostenn tal-pożizzjoni tagħha tissottometti bir-rispett li din l-Onorabbli Qorti għandha tiċħad it-talbiet rikorrenti bl-ispejjeż kontra l-istess Bank rikorrent.

Rat id-dikjarazzjoni maħlufa tal-soċjeta' konvenut u l-lista tax-xhieda.

Rat il-verbali tal-kawża fosthom l-*affidavits*, provi u noti ta' sottomissjonijiet;

Rat il-verbal tas-seduta tat-3 ta' Mejju 2017 fejn il-kawża tħalliet għall-4 ta' Ottubru 2017 biex tingħata deċiżjoni dwar il-ħlasijiet li saru lill-bank rikorrenti;

FATTI FIL-QOSOR

1. Illi din hija sentenza *in parte* skont il-verbal tas-seduta tat-3 ta' Frar 2017 (fol 1344) illi,

   "Il-Qorti wara li semgħet lid-difensuri preżenti, tilqa' t-talba ta' Dr Borg Costanzi biex l-ewwel tiddeċiedi jekk il-Bank attriċi hux kreditur jew debitur, u fi kwalunke każ anke tiddeċiedi l-ammont in kwistjoni."

2. Il-Bank attriċi permezz ta' rikors datat 9 ta' Mejju 2002 talab għax-xoljiment u l-istralċ tas-soċjeta' intimata, Tal-Barrani Company Limited.

3. B'decizjoni tal-24 t'Ottubru, 2005 il-Qorti laqgħet it-talba għall-istralċ u appuntat lill-Avukat Dr. Louis Cassar Pullicino bħala stralċjarju tal-istess.

4. Il-Bank permezz tal-azzjoni preżenti qed jitlob kreditu dovut mis-soċjeta' intimata, Tal-Barrani Company Limited jinqasam fi tlett stadji (fol 1349):

   (i). mid-data tat-twaqqif tal-*loan account* sad-data tal-*call in* [29 ta' Jannar 1987];

   (ii). mid-data tal-*call in* sad-data tal-intavolar tal-kawża 1320/1988 [27 ta' Diċembru 1988];

   (iii). mill-1988 sallum, f'liema żmien l-ewwel saru xi pagamenti żgħar u sporadiċi u eventwalment saru tlett pagamenti sostanzjali akkont tal-ammont dovut.

5. Mill-banda l-oħra, is-soċjeta' Fenech Estates Limited ssostni illi mhux talli l-Bank ma fadallux bilanċ x'jitħallas iżda għandu jitħallas lura l-ammont mħallsa lilu akkont.

6. Is-soċjeta' Fenech Estates Limited qegħda tibbaża l-argumenti tagħha fuq żewġ binarji prinċipali:

   (i) Fl-ewwel lok, qed tikkontesta t-tħaddim tal-kont sad-data tal-intavolar taċ-ċitazzjoni 1320/1988.

   (ii). Fit-tieni lok, qajmet l-argument tal-*ultra duplum.*

7. Is-soċjetajiet Lay Lay Company Limited u Michael Axisa Limited *inter alia* ssottomettew illi (fol 1373):

   "Mill-bqija, għar-rigward il-kwistjoni jekk il-Bank għadx fadallu jieħu jew altrimenti għandux jagħti l-esponenti ser jirrimettur ruħhom għas-savju, superjuri ġudizzju ta' din l-Onorabbli Qorti."

8. Illi l-istralċjarju Dr Louis Cassar Pullicino jirribatti l-argument tal-Bank attriċi msejjes fuq il-preskrizzjoni *ai termini* tal-Artikolu 1027 tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta li (fol 1387) b'referenza għall-kawża **"Dr. Eric Mamo nomine vs Michael Axisa nomine"** (Ċit. Nru. 1320/1988AE) (fol 1387):

   "Isegwi għalhekk illi l-pożizzjoni meħuda minn Tal-Barrani Co. Ltd f'dawk il-proċeduri u senjatament bin-nota tal-eċċezzjonijiet minnha avvanzata u sakemm dawk il-proċeduri baqgħu pendenti qabel ma ġew ċeduti mill-Bank, għandha sservi sabiex tippreserva d-drittijiet tagħha għal kull rifużjoni u ċertament interrompiet kwalunkwe preskrizzjoni applikabbli."

Għaldaqstant, l-istralċjarju jikkontendi illi (fol 1388):

"Għandu jsegwi għalhekk illi anke f'dan il-kuntest jekk jirriżulta u jiġi deċiż mill-Qorti illi l-Bank tħallas

eċċessivament, jitwieled l-obbligu tiegħu li jirrifondi kwalunkwe eċċess li tħallas lilu minn Tal-Barrani Co. Ltd.”

KUNSIDERAZZJONIJIET

Illi jirriżulta illi snin qabel ma nfetħu l-proċeduri ta' stralċ, preċiżament fis-27 ta' Diċembru 1988, il-Bank attriċi [ġja' Mid-Med Bank Ltd] kien beda proċeduri quddiem il-Prim Awla tal-Qorti Ċivili fl-ismijiet **“Dr Eric Mamo *noe* vs Axisa *noe*”** [1320/1988AE], li fihom talab il-ħlas tal-ammonti dovuti. Għal diversi snin, dan l-istralċ baqa' għaddej b'mod parallel għal dawk il-proċeduri. Fl-2012 pero' l-Bank għażel illi jċedi dawk il-proċeduri u dana peress jissottometti (fol 1348):

“... u dan għaliex fi kwalunkwe każ, il-Qorti fil-kuntest ta' stralċ tista' tiddeċiedi dwar djun dovuti lill-kredituri tal-kumpannija in likwidazzjoni anke mingħajr talba speċifika għal dan.”

Illi s-soċjeta' intimata, Fenech Estates Company Limited tissolleva f'dan ir-rigward illi (fol 1375):

“Huwa rilevanti illi kien wara din is-seduta li l-Bank għoġbu jċedi l-kawża proprju meta l-provi dwar il-kreditu tiegħu kien fi stadju ferm avvanzat.

Dawn il-fatti jitkellmu waħedhom u kull kumment ieħor huwa superfluwu.”

Illi b'mod preliminari jiġi osservat illi t-talbiet tal-Bank attriċi ġew reżi kkumplikati ulterjorment *stante* illi:

(i) fl-ewwel lok, jidher li l-ammont mitlub oriġinarjament mill-Bank ma kienx preċiż iżda l-Bank jissottometti (fol 1354):

"Illi, fl-aħħar mill-aħħar, dan ma jbiddilx bil-wisq il-pretensjonijiet tal-Bank. Tenut kont illi l-Bank kellu l-jedd li jikkapitalizza l-imgħaxijiet fid-data tal-call in, dan ifisser illi fil-mument tal-call in (29 ta' Jannar, 1987), l-ammont dovut fl-overdraft account kien anqas milli indikat fiċ-ċitazzjoni [1320/1988], pero' min-naħa l-oħra l-imgħaxijiet fuq il-loan account kienu ogħla milli oriġinarjament imsemmi fiċ-ċitazzjoni għar-raġunijiet li ġew spjegati."

(ii) imbagħad il-Bank jissolleva li l-Qorti għandha quddiemha żewġ (2) kalkoli differenti (fol 1355):

- *"jekk tiddeċiedi illi tqis id-29 ta' Jannar 1987 bħala* call in *date tista' tagħmel referenza għall-istatement fuq imsemmi Dok 'BB8';*

- *filwaqt illi jekk tqis bħala call in date it-23 ta' Settembru 1988 (kif premess fiċ-ċitazzjoni 1320/1988) għandha ssir referenza għall-istatement aġġornat esebit mal-affidavit ta' Dr Eric Mamo tat-30 ta' April 2014 li huwa msejjes fuq kapital mitlub fiċ-ċitazzjoni 1320/1988 – skont dan il-kalkolu, il-kapital oriġinarjament dovut kien ta' Lm264,528 (€616,184.49) b'dan illi fid-data tal-aħħar pagament akkont, il-bilanċ tal-kapital li għadu dovut huwa ta' €64,209."*

Illi s-soċjeta' intimata, Fenech Estates Limited tirribatti billi tissottometti (fol 1376):

"Fin-nota ta' osservazzjonijiet il-Bank qed jirrefri għall-ammont ta' €84,528 bħala bilanċ dovut fuq l-overdraft accounts. Dan l-ammont mhuwiex korrett u fil-fatt ma jikkombaċjax mal-informazzjoni riżultanti a fol 594.

Illi apparti dan, il-Bank qed isostni illi l-call in date m'għandhiex tkun 29 ta' Jannar 1987 iżda għandha tkun 23 ta' Settembru 1988.

F'dan ir-rigward l-esponenti jissottometti illi mill-provi prodotti anke dik mogħtija viva voce quddiem din l-Onorabbli Qorti jirriżulta illi d-data korrett tal-call in kienet 29 ta' Jannar 1987 u mhux dik tas-sena 1988."

Minn 1988 'il quddiem il-Bank attriċi jagħraf li kienu saru tlett (3) pagament sostanzjali (fol 1356):

(i). Fit-13 ta' Jannar, 2003, b'kuntratt atti Nutar Dr Carmelo Mangion Lay Lay Company Limited u ċertu Pio Camilleri ħallsu s-somma ta' Lm145,000 kull wieħed (total ta' Lm290,000) akkont. Dan il-ħlas jagħmel referenza għalih ukoll Michael Axisa fl-affidavit ippreżentat minnu fit-2 ta' Ġunju 2014.

(ii). Fit-12 t' Ottubru, 2007, b'kuntratt atti Nutar Dr Malcolm Licari, Fenech Estates Limited, azzjonista u garanti ta' Tal-Barrani Company Limited, għamlet ħlas ta' €463,617.51 akkont tal-ammonti dovut minn Tal-Barrani Company.

(iii). Fit-3 ta' Lulju 2009, l-istralċjarju bl-awtorizzazzjoni tal-Qorti għamel pagament interim lill-Bank H.S.B.C. ta' €395,993.47 wara l-bejgħ ta' art proprjeta' ta' Tal-Barrani Company Limited.

Illi f'dan ir-rigward, l-oġġezzjonijiet ta' Fenech Estates Limited skont il-Bank attriċi huma s-segwenti (fol 1356):

"(i) min-naħa qed tikkontesta t-tħaddim tal-kont sad-data tal-intavolar taċ-ċitazzjoni 1320/1988. Din il-kwistjoni ġja' ġiet indirizzata aktar kmieni f'din in-nota u a skans ta' ripetizzjoni ssir referenza għall-argument ġja' mressqa. Il-Bank

jissottometti illi, fl-agħar ipotesi, jekk jitqies illi l-call in seħħ f'Jannar 1987 (u mhux Settembru 1988) il-bilanċ tal-kapital dovut lilu wara l-pagament tat-3 ta' Lulju 2009 jista' jkun ftit anqas milli dak pretiż (€53,870.71 flok €64,209). Dan pero' ma jbiddilx sostanzjalment il-pożizzjoni tal-Bank.

(ii) *argument ieħor li tqajjem minn Fenech Estates Limited jirreferi għall-kunċett ta' ultra duplum. Fin-nota / rikors tagħhom tas-7 ta' Novembru, 2013 huwa għamlu kalkolu sempliċi u rraġunaw illi jekk l-ammont dovut fid-data tal-call in kien jammonta għal Lm225,672.77, il-Bank seta' jitħallas massimu ta' Lm451,345. Huma jsostnu illi l-Bank s'issa tħallas l-ammont ta' Lm664,539.76 (fatt li, għandu jingħad, mhux qed jiġi kontestat) li jfisser li 'kien hemm ammont eċċessiv ta' Lm213,194.41 li huwa ekwivalenti għal €496,609.39.' Dan il-punt ġie ndirizzat fir-risposta tal-Bank esponenti tat-30 ta' Diċembru 2014 illi, għal kull buon fini, sejrin jitressqu mill-ġdid sottomissjonijiet dwar dan il-punt."*

Illi l-argument iżda tas-soċjeta' intimata, Fenech Estates Limited, jmur *oltre* u din tisħaq illi fil-fatt sar *"over-payment"* favur il-Bank, u għaldaqstant il-Bank huwa debitur (fol 1377):

"Illi għalhekk saru ħlasijiet ***b'total ta' Lm 664,539.76 ekwivalenti għal €1,547,961.20*** *– fid-dawl tal-premess jidher ċar għalhekk illi kien hemm overpayment u dan l-overpayment kien in kwantu għal parti meta sari l-ħlas minn Fenech Estates fis-17 ta' Ottubru 2007 u apparti dan, l-ammont kollu mħallas minn Dr Louis Cassar Pullicino fit-3 ta' Lulju 2009 ma kienx dovut."*

Illi l-Bank stess qed jirrikonoxxi li saru dawn il-pagamenti (fol 1357):

"Huma jsostnu illi l-bank s'issa tħallas ammont ta' Lm664,539.76 (fatt li, għandu jingħand mhux qed jiġi kontestat) li jfisser li 'kien

hemm ammont eċċessiv ta' Lm213,194.41 li huma ekwivalenti għal €496,609.31."

Illi l-argument tal-partijiet imbagħad jipproċedi biex jiġi diskuss l-applikabilta' *o meno* tal-*ultra duplum* għal komputazzjoni tal-ammont dovut. Fil-qosor il-Bank attriċi jagħmel dawn il-punti saljenti fuq dan il-prinċipju (fol 1358):

"Illi dawn is-sottomissjonijet ma jxejnu xejn u qegħdin jsiru mingħajr rinunzja għall-pożizzjoni ġuridika li kwalunkwe talba għall-rifużjoni hija semmai preskritta ai termini tal-Artikolu 1027 tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta.

F'dan ir-rigward, l-esponenti ma jistax ma jinnutax illi fil-kuntest ta' dawn il-proċeduri kien biss fl-2013, aktar minn ħhdax-il sena mill-bidu tal-proċeduri ta' stralċ, li Fenech Estates Limited ħolmot illi l-Bank tħallas imgħax illi jeċċedi l-kapital u li dan huwa kontra l-liġi.

...

B'mod partikolari jidher illi Fenech Estates Limited qegħdin sempliċement jippreżumu illi fil-liġi nostrana hija viġenti f'kull każ ir-regola tad-divjet tal-ultra duplum u li neċessarjament trid tiġi applikata f'dan il-każ. Dan ma hu minnu xejn – kemm għaliex l-liġi Maltija mkien ma timponi divjet fuq il-fatt illi l-interessi jeċċedu l-kapital kif ukoll għaliex, anke jekk f'xi ġurisprudenza dan il-prinċipju ġie rikonoxxut, ma kienx meqjus li japplika f'kuntest ta' dejn kummerċjali u wisq anqas fi tranżazzjonijiet bankarji."

Illi jiġi sollevat dak li jissottometti l-istralċjarju, l-Avukat Dr Louis Cassar Pullicino fuq il-punt ta' preskrizzjoni (fol 1387):

"Isegwi għalhekk illi l-pożizzjoni meħuda minn Tal-Barrani Co. Ltd f'dawk il-proċeduri u senjatament bin-nota tal-eċċezzjonijiet

minnha avvanzata u sakemm dawk il-proċeduri baqgħu pendenti qabel ma ġew ċeduti mill-Bank, għandha sservi sabiex tippreserva d-drittijiet tagħha għal kull rifużjoni u ċertament interrompiet kwalunkwe preskrizzjoni applikabbli."

Illi l-Bank jagħmel l-osservazzjonijiet tiegħu dwar il-prinċipju ta' *ultra duplum* u jikkonkludi b'dan il-mod (fol 1361):

"Illi mill-każistika joħroġ ukoll prinċipju ieħor differenti imma li wkoll huwa rilevanti għal din in-nota. Ġie stabbilit illi anke fejn, għall-argument, japplika l-prinċipju tad-divjet tal-ultra duplum, ir-regola li mgħax ma jistax jeċċedi l-kapital ċertament ma tapplikax għal imgħax inkors waqt litiġju."

Illi l-Bank jagħmel referenza għas-sentenza fl-ismijiet **"Bank of Valletta plc vs Bezzina Wettinger *pro et noe*"** deċiża mill-Prim Awla tal-Qorti Ċivili fl-10 ta' Diċembru 2007, sabiex isostni l-argument tiegħu illi (fol 1362): *"... ċertament id-divjet tal-ultra duplum ma japplikax fil-każ ta' overdraft."*

Illi fl-aħħarnett, il-Bank attriċi jissottometti (fol 1364):

"Illi għalhekk, applikati dawn il-prinċipji għall-każ in eżami, jirriżulta illi imgħaxijiet li setgħu ddekorrew qabel il-call in ġew inkorporati fil-kapital skont il-liġi u għalhekk ma jistgħux jibqgħu jitqiesu bħala imgħaxijiet iżda bħala ħaġa waħda mill-kapital. Aktar minn hekk, id-debitur ma jistax jippretendi illi jibqa' ma jħallasx għaliex, skont hu, l-imgħaxijiet huma 'capped' għaliex b'hekk, kif intqal mill-Qorti fis-sentenza fuq ċitata, jkun addirittura qed jiġi ppremjat għan-nuqqasijiet tiegħu!"

Illi s-soċjeta' intimata, Fenech Estates Limited tirribatti billi tissolleva illi (fol 1381):

"Għalhekk fil-każ odjern huwa ċar u manifest illi ġaladarba sar il-call in, f'dak il-mument il-pożizzjoni ġiet kristalizzata u l-ammont kapitali kien l-ammont ta' kapital indikat fl-istatements relattivi.

Il-Bank qed jipprova jargumenta illi l-prinċipju tal-ultra duplum ma japplikax għall-overdraft iżda f'dan ir-rigward jiġi rilevat illi għalkemm tali argument jista' jkun minnu saż-żmien li l-overdraft ikun qed jitħaddem, mill-mument li tali overdraft jieqaf u jkun hemm call in ma jistax jingħad li hemm iktar overdraft u f'dak il-mument 'il quddiem id-debitu huwa loan normali.

Ma hemm ebda kapitalizzazzjoni ulterjuri mill-mument tal-call in 'il quddiem jekk dan ma jsirx permezz ta' sentenza sussegwenti jew permezz ta' kuntratt notarili.

Fil-każ odjern, ma ma kien hemm l-ebda sentenza u ebda kuntratt notarili minn Jannar 1987 'il quddiem u konsegwentement l-istampa ġiet kristalizzata f'dak il-mument tal-call in.

Ir-rikorrenti jagħmlu referenza għall-kawża ta' Bezzina Wettinger u Carmelo Farrugia Melfar. Il-fatti spece f'dawn il-kawżi mhumiex l-istess. Għalkemm il-prinċipju tal-ultra duplum ġie ribadit u kkonfermat kemm mill-Qorti fill-prim istanza kif ukoll mill-Qorti tal-Appell f'dak li jirrigwarda loan ossia mutuo, il-Qrati għamluha ċara illi meta jkun hemm <u>debitu riżultat ta' sentenza</u>, allura tali prinċipju ma jibqax japplika iktar. F'dawk il-kawżi, il-kreditu kien ġja' determinat officio judicis kif ġja' ntqal aktar 'il fuq."

L-esponenti mhumiex qed jikkontestaw l-interessi li ddekorrew qabel id-data tal-call in iżda qedgħin isostnu illi l-ultra duplum japplikaw għall-bilanċ li jseħħ mid-data tal-call in 'il quddiem."

Illi *inoltre,* is-soċjeta' Fenech Estates Limited tissottometti illi l-Avviz Legali 142/2009 li għalih jagħmel referenza l-Banka attriċi

(fol 1381) *"... m'għandu l-ebda relevanza billi fil-mument li ġie in vigore, l-Bank kien ġja' mħallas, anzi kien overpaid, u huwa proprju l-Bank li għandu jħallas lil Tal-Barrani u mhux vice versa."* Is-soċjeta' intimata, ulterjorment illi l-Avviż Legali sakemm il-kont ikun għadu qed jopera.

DEĊIŻJONI

Ghal dawn il-motivi l-Qorti tiddeċiedi illi:

1. **Dwar il-fatt illi l-Bank attur kien fetaħ proċeduri – 1320/1988AE "Dr Eric Mamo nomine vs Axisa" – sabiex jiġi kanonizzat id-dejn tal-Bank u fi stadju avvanzat tal-proċeduri għazel li jċedi l-istess, peress li kien hemm proċeduri ta' stralċ appożiti – dwar il-fatt fih innifsu illi ġiet ċeduta, ma jwassalx għall-konklużjoni illi l-Bank attur ma kienx verament kreditur, kif donnu trid timplika s-soċjeta' intimata. Iżda xorta wahda dan il-fatt ser jitqies mal-assjem tal-fatti l-oħra tal-każ odjern.**

2. **Din il-Qorti tqis illi fiċ-ċirkostanzi tal-*'call in'* hija dik tad-29 ta' Jannar 1987 u dan in vista tal-fatt li lanqas il-Bank attur stess ma kien ċert u sussegwentement għażel li jbiddel id-data għal waħda aktar favorevoli għalih. Mhuwiex kontestat illi saru pagamenti sostanzjali mis-soċjetajiet intimati favur l-Bank – u dan huwa fatt importanti għal mod ta' kif għandhom jiġu evalwati l-fatti tal-każ.**

3. **Dwar l-argument tal-preskrizzjoni mressaq mill-Bank attur jiġi rilevat illi din il-Qorti taqbel mal-argumenti magħmula mill-istralċjarju, Dr Louis Cassar Pullicino (ċitati aktar 'il fuq) illi l-prekrizzjoni ġiet interotta. Il-pern tal-kwistjoni huwa jekk għandux japplika l-prinċipju ta' *ultra duplum*.**

4. **B'mod preliminari jiġi rilevat illi r-referenza magħmula mill-Bank attur għall-Avviż Legali 142 tal-2009 mhijiex applikabbli għall-każ odjern in vista tal-fatt illi kif sewwa ssottomettiet is-soċjeta' intimata, il-Bank attur kien ġja' tħallas meta daħal *in vigore* l-imsemmi Avviż Legali u l-applikabbilta' tiegħu hija limitata għal tranżazzjonijiet bankjarji li għadhom qed jiġu operati.**

5. **Is-soċjeta' intimata, Fenech Estates Limited tissottometti illi (fol 1380):**

   "Illi fid-dawl tal-premess wieħed jrid jagħmel distinzjoni bejn loan u overdraft. Inoltre, jekk il-kont tal-overdraft jingħalaq, dan jitqies bħala debitu ordinarju u minn dak il-punctum temporis l-imgħax mhux imħallas li jakkumula ma jistax jeċċedi l-kapital."

***Inoltre* ssir referenza għall-kawża fl-ismijiet "Bank of Valletta plc vs Carmelo Farrugia Melfar Limited *et*", Appell 471/2001 deċiża fit-30 ta' Ottubru 2015 fejn inħolqot distinzjoni bejn krediti (fol 1380):**

"Dawn il-provvedimenti kienu jolqtu l-imgħaxijiet konvenzjonali, i.e. usurae in obligatione, u mhux usurae quae officio iudicis praestantur."

Is-soċjeta' intimata tkompli billi tikkontendi dwar l-argumenti mressqa mill-Bank (fol 1381):

"Ir-rikorrenti jagħmlu referenza għall-kawża ta' Bezzina Wettinger u Carmelo Farrugia Melfar. Il-fatti speċje f'dawn il-kawżi m'humiex l-istess. Għalkemm il-principju tal-ultra duplum ġie ribadit u kkonfermat kemm mill-Qorti fil-prim istanza kif ukoll mill-Qorti tal-Appell f'dak li jirrigwarda laon ossia mutuo, il-Qrati għamluha ċara illi meta jkun hemm debitu

riżultat ta' sentenza, allura tali prinċipju ma jibqax japplika aktar. F'dawk il-kawżi, il-kreditu kien ġja' determinat officio judicis kif ġja' ntqal aktar 'il fuq.

L-esponenti m'humiex qed jikkontestaw l-interessi li ddekorrew qabel id-data tal-call in iżda qegħdin isostnu illi l-ultra duplum japplikaw għall-bilanċ li jseħħ mid-data tal-call in 'il quddiem."

6. Skont il-fattispeċje partikolari tal-każ odjern jirriżulta illi fil-fatt il-prinċipju ta' *"ultra duplum"* japplika għall-każ odjern u għaldaqstant jirriżulta illi b'applikażżjoni tal-istess illi l-Bank attriċi mhuwiex kreditur.

Għaldaqstant il-Qorti tgħaddi biex tiddeċiedi ulterjorment skond kif jirregolaw ruħhom il-partijiet minn issa 'l quddiem u skond deċiżjonijiet oħra li jistgħu jittieħdu minn din il-Qorti jew mill-Qorti tal-Appell skond il-każ.

Spejjeż riservati għall-ġudizzju finali.

Moqrija.

Onor. Joseph Azzopardi LL.D.
Imħallef

Mario Debono
Deputat Reġistratur